

СТАНОВИЩЕ

за докторската дисертация на тема : „*Невербална комуникация в съдебни и алтернативни способи за решаване на спорове*“ на Десислава Красинова Каменова, редовен докторант в катедра „*Реторика*“ на Философски факултет на СУ “Св.Климент Охридски“. За присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление **2.3. Философия (Невербална комуникация в реториката).**

Научен ръководител проф.дфн Величко Руменчев

Автор на рецензията: проф.д-р Маргарита Пешева, преподавател в катедра „*Медии и обществени комуникации*“, УНСС.

1. Актуалност на избраната тема за дисертация

Представеният дисертационен труд обстойно разглежда проблема за ролята и смисъла на медиацията в решаването на съдебни спорове-в контекста на невербалната комуникация и нейната аргументативна функция. Това е първото научно изследване, което разглежда връзката между медиацията и невербалната комуникация, въз основа на теоретични и емпирични методи и индикатори. Това му придава особена актуалност, защото неговите изводи и обобщения се основават на конкретни социологически изследвания, които са първи по рода си в анализите по реторика и невербална комуникация у нас.

Дисертационният труд има теоретико- приложен характер, в него се представят и анализират получените резултати от проведените от докторантката Десислава Каменова 15 дълбочинни интервюта с респонденти, които упражняват медиация и участват в решаването на съдебни спорове извън съдебната зала. Проведените интервюта с действащи експерти по медиация придават оригинален характер на извършеното научно изследване. Това повишава неговата научна резултатност и показва професионалните знания на докторантката, нейните много добре аргументирани научни оценки.

2. Структура и съдържание на дисертацията.

Дисертационният труд състои от **Увод, три глави, заключение, библиография и приложения.** Той съдържа **377 страници**, от които **295 страници** научен текст и **20 страници**- за съдържание и библиография. Проведените интервюта от докторантката Десислава Каменова са представени в **175стр.** приложения. Библиографията съдържа **264** източника, от които **35 източника** на български език и **74 източника** на английски език, а също и **158 онлайн страници** на български и английски език.

Дисертацията е много добре структурирана, отделните глави и параграфи са логически подредени и систематизирани.

Уводът на дисертацията въвежда читателя в посланията и смисъла на научното изследване- докторантката Десислава Каменова точно формулира актуалността на темата, главните изследователски въпроси, обекта и основната хипотеза на научното изследване, неговата структура, методология и практическа насоченост.

Тя подробно представя основните реквизити, които са задължителни за всеки дисертационен труд - обект и предмет на изследването, основна хипотеза, цели и задачи, кратко резюме на съдържанието по отделни глави и приложения. Дисертационният текст е написан с много добро познаване на проблема в научната литература, езикът и научният стил на изложението се отличават с подреденост и логическа яснота.

Първа глава подробно разглежда явлението медиация, нейното възникване и развитие като алтернативен метод за решаване на спорове, извън съдебната зала. Въз основа на различни теоретични постановки, докторантката представя основните принципи на медиацията, фигурата на медиатора, съществуващата регулаторна рамка, особеностите и спецификите в прилагането на медиация у нас.

Втора глава обстойно разглежда невербалната комуникация като същност и основни видове. Акцентира се върху видовете невербална комуникация, които могат да имат по- голямо приложение в процедурите по медиация. Специално внимание се обръща на онези специфики на невербалната комуникация, които всеки медиатор трябва добре да познава, и да е подготвен да ги използва, когато се налага. Направен е интересен сравнителен анализ на видовете невербална комуникация и тяхното значение и участие в процедурите по медиация при решаването на съдебни спорове. Откроена е фигурата на медиатора, необходимостта от специални качества, за да бъдеш отличен медиатор.

Трета глава представя получените резултати от направеното изследване от докторантката с помощта на качествени социологически методики. Проведените дълбочинни интервюта с 15 медиатори съдържат ценен емпиричен материал, който позволява сериозен научен анализ и интерпретация. Тази глава е много полезна за по- нататъшното развитие на научния анализ на медиацията като сравнително нова професия у нас.

Авторефератът обстойно е много добре структуриран и съдържа всички необходими реквизити, съгласно законовите изисквания към един дисертационен труд- актуалност на темата, обект и предмет на изследването, основни цели, задачи, получени резултати, приноси моменти, избрана методология, обобщения и научни изводи.

3. Научни приноси

Дисертацията е много оригинално научно изследване, което съдържа няколко основни научни приноси:

Първият принос е извършеният теоретичен анализ на медиацията като *феноменология*. Една нова професия, която търси други извънсъдебни пътища и средства за разбиране и осмисляне на явлението съдебен процес, и неговото успешно решаване по извънсъдебен път. Този научен анализ е пръв по рода си в българските изследвания по реторика и невербална комуникация. Той разглежда медиацията като специфично явление, което е сравнително ново за българската съдебна практика. В дисертацията е направен съпоставителен анализ между медиацията и съдебното производство, с професионална компетентност са представени предимствата и недостатъците на двата метода при решаването на съдебни спорове. Медиацията е обстойно и задълбочено анализирана като дефиниция и процедура- в контекста на нейната специфична роля в решаването на съдебни спорове.

Вторият научен принос е извършеният теоретичен анализ на медиацията като *физиономика*. Въз основа на многобройни факти и теоретични постановки, медиацията се разглежда като понятиен апарат, основни дефиниции и водещи принципи. Докторантката Десислава Каменова прави цялостен анализ на невербалната комуникация и нейните основни видове, които разкриват водещите ѝ специфики. Сравнителният анализ на връзката между медиацията и невербалната комуникация е пръв по рода си у нас. Той откроява *физиономиката* на медиацията, и най- вече твърде важната роля на невербалната комуникация в нейното провеждане.

Третият научен принос е теоретичният анализ на медиацията като *прогностика*. Докторантката успешно провежда първите у нас дълбочинни интервюта с 15 респонденти, упражняващи медиация, като представя и анализира получените научни резултати. Това е ценен принос в анализа и осмислянето на някои алтернативни начини за решаване на съдебни спорове чрез успешно аргументирани научни изводи, основани на значителен по обем емпиричен материал. Той позволява още последващ вторичен анализ и интерпретация на емпиричните данни, което предоставя на докторантката възможност в бъдеще да надгради получените научни резултати от това изследване.

4. Публикации по темата на дисертацията.

Докторантката Десислава Каменова е представила **3 научни публикации**, както участия и научни визити в **8 научни конференции** по реторика, медиация и връзки с обществеността. Те напълно отговарят на законовите изисквания, които се предявяват към една докторска дисертация.

5. Бележки и въпроси към докторантката

Дисертацията е оригинално научно изследване, което съдържа много добре извършен научен анализ, който показва сериозните теоретични знания на докторантката по въпросите на медиацията и ролята на невербалната комуникация в този процес. Това изследване е особено ценно с проведените от докторантката дълбочинни интервюта с 15 експерти по медиация, които са първи по рода си в българските анализи по реторика и невербална комуникация. Ето защо смятам, че това научно изследване заслужава да бъде публикувано, за да намери по-широка читателска аудитория в средите на експерти по реторика, връзки с обществеността, юристи, адвокати и журналисти. Имам към докторантката Десислава Каменова следните въпроси:

1. Какво е влиянието на невербалната комуникация върху отделните видове медиация- фасилитираща, трансформираща, наративна и оценъчна?

2. Кои са успешните средства за разширяване и популяризиране на медиацията като алтернативен метод за решаване на съдебни спорове?

6. Заключение

Представената докторска дисертация е първото по рода си научно изследване на ролята и значението на невербалната комуникация в процеса на медиация за решаване на съдебни спорове. То е написано с много добър език и стил, убедително показва професионалната зрялост и компетентност на докторантката, нейното много добро познаване на този важен и малко изследван научен проблем у нас. Научният анализ на дисертационния труд се отличава с теоретични познания и умения за провеждане на дълбочинни интервюта с 15 респоденти, които упражняват медиация. Те съдържат много ценен емпиричен материал, който е много добра основа за последващи научни изследвания на докторантката.

Всичко това ми дава необходимите научни основания **напълно убедено** да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Десислава Красинова Каменова за нейната дисертация на тема: "*Невербална комуникация в съдебни и алтернативни способности за решаване на спорове*", професионално направление 2.3.Философия (Невербална комуникация в реториката).

София, 5 април 2019г.

Подпис:
проф. д-р Маргарита Пешева